

אַמֶת

"תתן אמת ליעקב חסד לאברהם" (מיכה ז, כ).

יעקב אבינו הסמל של אמת, נושא הדגל של אמת, כמו שאברהם הוא הסמל של חסד, נושא הדגל של חסד. הנביא מיכה מדגיש לנו שיעקב אבינו הוא הוא נושא הדגל של מדת האמת.

רבינו בתיי (בראשית כב, א) מתאר את גדלותו של אברהם אבינו במדת החסד ברוחניות וגם במדת החסד בגשמיות. חסד ברוחניות - אברהם ספר בשבחי של מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ופרסם אלהותו ויחודו בעולם, לפי שאנשי דורו היו נותנים הנהגת העולם אל הפוכים והמזלות, והוא היה מדריך בדרך האמת, ומודיעם המנהיג היחיד שהוא אל עולם... חסד בגשמיות - פזר נתן לאביונים בשביל אהבת ה' יתברך, שהיה בעל אכסניא ופתחו לכול עובר ושב. וכן אמרו במדרש, ארבעה פתחים היו לו לביתו של אברהם, והיו לארבע רוחות העולם, וכל מי שנכנס בפתח זה יוצא בפתח אחר, כדי שלא יתביש מפני עוברי דרכים. וכן נרמז בכתוב "ויטע אש"ל בבאר שבע". ודרשו רבותינו זכרונם לברכה, אכילה שכיבה לילה. ולא עוד אלא שהיה מחזר אחריהם ורץ לקראתם, שנאמר "וירץ לקראתם". ועליו אמר הכתוב (משלי יא, כד) "יש מפזר ונוסף עוד". ואין ספק כי היה נותן את כל הון ביתו באהבת ה' יתברך.

והנה אם נתבונן במהלה חיו של יעקב אבינו, ונחפש את גדלותו במדת האמת, שהוא סמלה ונושא דגלה, נמצא את ההפך הגמור. "ויאמר יעקב אל אביו אנכי עשו בכרך, עשיתי כאשר דברת אלי, קום נא שבה ואכלה מצידו, בעבור תברכני נפשך", "ויאמר אתה זה בני עשו, ויאמר אני" (בראשית כז, יט, כד), יעקב מצטייר כאן כאחד האנשים הראשונים שהתורה מספרת לנו מפרשות שהוא משקר לאביו, וכי זה הוא סמל האמת??? זה הוא נושא הדגל של האמת??? יעקב אבינו ממשיך במסע חיו, הולך בפקדת אמו בדרך אל לבן דודו חרנה, עובד אצל לבן שנים רבות עד שזוכה לשאת את לאה ואת רחל, ומקים את ביתו הגדול עם השבטים שנולדים בזה אחר זה. "ויאמר מה אתן לה, ויאמר יעקב לא תתן לי מאומה, אם תעשה לי הדבר הזה, אשובה ארעה צאנך אשמר. אעבר בכל צאנך היום הסר משם כל שה נקד וטלוא וכל שה

חום בפשבים וטלוא ונקד בעזים והיה שְׁכָרִי. ויקח לו יַעֲקֹב מִקֵּל לִבְנֵה לַח וְלוֹז וְעֶרְמוֹן, וַיִּפְצֵל בָּהֶן פְּצָלוֹת לִבְנוֹת מַחְשֵׁף הַלְבָן אֲשֶׁר עַל הַמִּקְלוֹת. וַיֵּצֵג אֶת הַמִּקְלוֹת אֲשֶׁר פָּצַל בְּרֵהִטִים בְּשִׁקְתוֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר תִּבְאֵנָה הַצֹּאן לַשְּׂתוֹת לִנְכַח הַצֹּאן וַיִּחַמְנָה בְּבֹאֵן לַשְּׂתוֹת.. וַתִּלְדְּנָה הַצֹּאן עֶקְדִים נִקְדִים וְטָלָאִים.. וַיִּפְרֹץ הָאִישׁ מְאֹד מְאֹד, וַיְהִי לוֹ צֹאן רַבּוֹת וּשְׂפָחוֹת וְעֶבְדִים וּגְמָלִים וְחֹמְרִים" (בראשית ל. לא-מג). יַעֲקֹב מִסְכָּם עִם לִבָּן שֶׁהוּא יֹסִיר מִהַעֲדָרִים כָּל שֶׁהַ נִקְדָּ וְטִלּוּא, וְרַק אֵלּוּ שִׁינְלָדוּ כֹּף בְּאִפֵּן טִבְעִי יִקְבֵּל הוּא בְּשִׁכְרוֹ, מִיַּד אַחֲרֵי שֶׁלִּבָּן מִסְתַּלֵּק מִהַשְּׂטַח, וַיִּקַּח לוֹ יַעֲקֹב מִקֵּל לִבְנֵה וַיִּפְצֵל פְּצָלוֹת, יַעֲקֹב אֲבִינוֹ פּוֹעֵל בְּשִׁיטוֹת מִיַּחְדוֹת כְּדִי לַגְרֵם שֶׁהַצֹּאן תִּלְדְּנָה בְּדִיּוֹק אֶת מָה שֶׁהוּא צָרִיף לְקַבֵּל בְּשִׁכְרוֹ. וְכִי כֹף נוֹהֵג סָמֵל הָאֱמֶת, נוֹשֵׂא הַדָּגֵל שֶׁל הָאֱמֶת? מַגִּיעַ לְסָכּוּם עֶסְקִי בְּרוּר, וּמִיַּד לְאַחַר מִכֵּן פּוֹעֵל בְּמַחְשָׁכִים בְּשִׁיטוֹת שֶׁאֵינָן מְתִישְׁבוֹת עִם רוּחַ הַהֶסְכָּם? הֲרִי בְּרוּר שֶׁלִּבָּן לְעוֹלָם לֹא הִיָּה מִסְכִּים לְכֹף לוֹ הִיָּה מוֹדַע לְשִׁיטוֹת הַפְּעֻלָּה שֶׁל יַעֲקֹב! הֲלֹא גַם אִם נִמְצָא סְבוֹת הַמִּישְׁבוֹת אֶת הַנְּהַגְתּוֹ שֶׁל יַעֲקֹב בְּלִקְיַחַת הַבְּרֻכּוֹת מַעֲשֵׂו וּבִהֶסְכָּמִים הַעֶסְקִיִּים עִם לִבָּן, וְכִי זֶה הוּא הַסָּמֵל שֶׁל אֱמֶת? אוֹתוֹ מוֹצֵא לְנִכּוֹן הַנְּבִיא מִיְכָה לְהַצִּיג כְּנוֹשֵׂא הַדָּגֵל שֶׁל מַדַּת הָאֱמֶת? הֲרִי זֶה תְּמוּנָה בְּיוֹתֵר!!!

שְׁמַעוֹן הַצַּדִּיק הִיָּה מְשִׁירֵי כְּנֻסַת הַגְּדוּלָּה. הוּא הִיָּה אוֹמֵר, עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד, עַל הַתּוֹרָה וְעַל הַעֲבוּדָה וְעַל גְּמִילוּת חֲסָדִים (אבות א, ב). וּבְסוּף הַפֶּרֶק (אבות א, יח): רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם קָיָם, עַל הַדִּין וְעַל הָאֱמֶת וְעַל הַשְּׁלוֹם, שְׁנַאֲמַר (זכריה ח, טז) אֱמֶת וּמִשְׁפָּט שְׁלוֹם שֶׁפָּטוּ בְּשַׁעֲרֵיכֶם. לְכַאוּרָה נִרְאָה שִׁישׁ כְּאֵן מַחְלֶקֶת, אֲבָל הֲרִי לֹא מִסְתַּבֵּר שֶׁרַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל שֶׁהִיָּה בְּסוּף תְּקוּפַת הַמַּשְׁנָה, הָאֲחֵרוֹן לְפָנֵי שֶׁסִּדְּרוּ אֶת הַמַּשְׁנָה, יָבוֹא וַיַּחֲלֵק עַל שְׁמַעוֹן הַצַּדִּיק שֶׁהִיָּה מְשִׁירֵי כְּנֻסַת הַגְּדוּלָּה שֶׁעֲלֵיהֶם אָנוּ נֹשְׁעָנִים, עַל יְדֵי הַעֲמַדַת סְתָם מַשְׁנָה נֶגֶד הַיִּסוּד שֶׁל הַקְּבֵלָה שְׁלָנוּ. אֲלֹא שֶׁעֲלֵינוּ לְשִׁים לֵב שֶׁבְּתַחֲלַת הַפֶּרֶק כְּתוּב "עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד", וּבְסוּף הַפֶּרֶק כְּתוּב "עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם קָיָם", אִם כֵּן, הַתְּרוּץ הוּא שֶׁ"עוֹמֵד" פְּרוּשׁוֹ שֶׁבְּשַׁעַת בְּרִיאַת הָעוֹלָם הַעֲמִידוּהוּ עַל הַתּוֹרָה וְעַל הַעֲבוּדָה וְעַל גְּמִילוּת חֲסָדִים, אֲבָל הָעוֹלָם "קָיָם" פְּרוּשׁוֹ בְּחַיִּים, בְּחַיֵּי הַיּוֹם יוֹם, הַקָּיוּם שֶׁל הָעוֹלָם צָרִיף לְהִיּוֹת אֱמֶת, דִּין וְשְׁלוֹם. וּבְאֱמֶת דִּין וְשְׁלוֹם יְכוּלִים לְהַסְתַּדֵּר בִּינֵיהֶם, אֲבָל אֱמֶת וְשְׁלוֹם, יֵשׁ מְקָרִים שֶׁאֵינָם יְכוּלִים לְהַסְתַּדֵּר בִּינֵיהֶם, וְלָכֵן אָנוּ מוֹצֵאִים (יבמות סה:) שְׁמוּתָר לְשָׁנוֹת מְפָנֵי הַשְּׁלוֹם, הֲרִי שִׁישׁ לָנוּ קוֹנְפְּלִיקַט בֵּין אֱמֶת לְשְׁלוֹם, שֶׁהֲרִי אִם מוֹתֵר לְשָׁנוֹת מְפָנֵי הַשְּׁלוֹם, זֶה כְּבָר לֹא אֱמֶת, כֹּף נִרְאָה לְכַאוּרָה, וּמַצִּינוּ (בראשית רבה ח, ה) שֶׁבְּשַׁעַת שֶׁבְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם הַתְּגַלַּע וְכוּת, הָאֱמֶת וְהַשְּׁלוֹם אֲמָרוּ עַל אָדָם הָרָאוּשׁוֹן, אֵל יִבְרָא, וְהַחֲסֵד וְהַצֶּדֶק אֲמָרוּ יִבְרָא, מָה עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הַשְּׁלִיף אֱמֶת אֲרָצָה. נִשְׁאַלְתָּ הַשְּׁאֵלָה מָה קָרָה לְשְׁלוֹם, הֲרִי גַם הוּא צֶעֶק אֵל יִבְרָא, הִיָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יְכוּל לְהַשְּׁלִיף גַּם אוֹתוֹ אֲרָצָה? וּבְאֱמֶת, מָה הַפְּרוּשׁ בְּזֶה שֶׁהוּא הַשְּׁלִיף אֶת הָאֱמֶת אֲרָצָה, שֶׁהוּא זָרַק אֶת הָאֱמֶת וְאֵינוֹ חֲפֵץ בָּהּ יוֹתֵר? הֲרִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצָא לְנִכּוֹן לִבְנוֹת אֶת הָעוֹלָם עִם אֱמֶת, שְׁלוֹם, חֲסֵד וְצֶדֶק, אִם כֵּן, הֲרִי

שְׁהָעוֹלָם בְּלִעְדֵיהֶם אֵינוֹ עוֹלָם, אֲלֵא חֵיבִים לוֹמַר פְּרוּשׁ אַחַר, שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא זָרַק אֶת הָאֱמֶת לְעוֹלָם שְׁלָנוּ, כְּדֵי לְלַמְדָנוּ שְׁאֵמֶת לֹא צְרִיכָה לְהִיּוֹת אֲבִסוּלוּטִית אֲלֵא אֱמֶת פְּרוּשָׁה לַעֲשׂוֹת אֶת הַדְּבָר הַנִּכּוֹן, עֲשִׂית מָה שְׁצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת, זוֹ אֱמֶת, כְּשֶׁנֶּאֱמַר שְׁמוּתָר לְשָׁנוֹת מִפְּנֵי הַשְּׁלוֹם, פְּרוּשׁוֹ, שֶׁהָאֱמֶת אוֹמֶרֶת שֶׁעֲכָשׁוּ צָרִיךְ לְשָׁנוֹת. "תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם" אֲצַלְנוּ הַסְּמָל שֶׁל חֶסֶד הוּא אֲבָרָהּם וְהַסְּמָל שֶׁל אֱמֶת הוּא יַעֲקֹב, וּבְכָל זֹאת אָנוּ מוֹצְאִים שֶׁיַּעֲקֹב הוּא הָרֵאשׁוֹן שֶׁשָּׁנָה בְּאֶפְן רִשְׁמִי "אֲנֹכִי עָשׂוּ בְּכָרְךָ", וְהַסְּפָה הִיא כִּי כָךְ פְּסָקָה לוֹ אָמוֹ, וְאִם אָמוֹ פּוֹסְקֶת כָּךְ הָרִי שְׁזוֹ הִיא הָאֱמֶת (רַבִּי יַעֲקֹב קִמְנֶצְקִי זצ"ל מִתּוֹךְ דִּיסקָה עַל פְּרָקִי אֲבוֹת בְּתַרְגוּם מִיִּדִישׁ).

עַל פִּי רַעִיוֹן זֶה שֶׁל רַבִּי יַעֲקֹב קִמְנֶצְקִי זצ"ל אֶפְשָׁר לְהַסְבִּיר גַּם אֶת הַמִּשָּׁה מֵהַלֵךְ חַיִּיו שֶׁל יַעֲקֹב אֲבִינוֹ. הַגְּמָרָא (מַגִּילָה יג): שׁוֹאֲלֶת עַל הַפְּסוּקָה "וַיֵּגֵד יַעֲקֹב לְרַחֵל כִּי אָחִי אֲבִיהָ הוּא" (בְּרַאשִׁית כט, יב) וְכִי אָחִי אֲבִיהָ הוּא, וְהֵלֵא בֶן אַחוֹת אֲבִיהָ הוּא? אֲלֵא אָמַר לָהּ הַתַּנְשָׁאִי לִי? אָמְרָה לוֹ כֵּן, אֲבָל אֲבָא רַמַּאי הוּא, וְלֹא תוּכַל לוֹ. אָמַר לָהּ אָחִיו אָנִי בְּרַמָּאוֹת, אָמְרָה לוֹ וְכִי מִתֵּר לְצַדִּיקִים לְנַהֵג בְּרַמָּאוֹת? אָמַר לָהּ כֵּן, "עַם נִבְרַתְתָּבָר וְעַם עֲקֵשׁ תִּתְפַּל" (תְּהִלִּים יח, כז): יַעֲקֹב אֲבִינוֹ אָמַר לְרַחֵל כְּבָר בְּתַחֲלַת הַדֶּרֶךְ, שֶׁבְּמִקְרָה שֶׁל רַמַּאי כְּמוֹ אֲבִיהָ לָבָן, דַּעַת הַתּוֹרָה הִיא שִׁישׁ לְנַהֵג מוּלוֹ בְּרַמָּאוֹת, אִין דֶּרֶךְ אַחֲרֵת, וְאִם כָּךְ מְצוּהַ הַתּוֹרָה, הָרִי שְׁאִין זֹו רַמָּאוֹת אֲלֵא זֹו אֱמֶת! לָבָן הַתֵּל בּוֹ וְהַחֲלִיף אֶת מִשְׁכַּרְתּוֹ עֲשִׂרֶת מוֹנִים (בְּרַאשִׁית לא, ז), הַדֶּרֶךְ הַיְחִידָה לְהַתְּמוּדָד אֶתוֹ הִיא עַל יְדֵי עֲרָמָה, עַל יְדֵי רַמָּאוֹת נִגְדִית, עַל יְדֵי מִקְל לְבָנָה עִם פְּצֻלוֹת בְּשִׁקְתוֹת הַמַּיִם, וְדֶרֶךְ זֹו הִיא הָאֱמֶת, כִּי כָךְ מוֹרָה הַתּוֹרָה לְהַתְּמוּדָד מוּל אָדָם כָּלָבָן הַרַמַּאי.

תָּנוּ רַבָּנָן כִּיצַד מְרַקְדִין לְפָנֵי הַפְּלָה, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים כְּלָה כְּמוֹת שְׁהִיא, וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים כְּלָה נְאֻהַ וְחִסוּדָה, אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שְׁמַאי לְבֵית הַלֵּל, הָרִי שֶׁהִיְתָה חֲגֵרֶת אוֹ סוּמָא, אוֹמְרִים לָהּ כְּלָה נְאֻהַ וְחִסוּדָה? וְהַתּוֹרָה אָמְרָה (שְׁמוֹת כג, ז) "מְדַבֵּר שֶׁקֶר תִּרְחֹק". אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הַלֵּל לְבֵית שְׁמַאי, לְדַבְּרִיכֶם מִי שֶׁלְקַח מִקַּח רַע מִן הַשּׁוּק, יִשְׁבַּחְנוּ בְּעֵינָיו אוֹ יִגְנְנוּ בְּעֵינָיו? הָרִי אוֹמֵר יִשְׁבַּחְנוּ בְּעֵינָיו! מִכָּאֵן אָמְרוּ חֲכָמִים לְעוֹלָם תְּהֵא דַעַתוֹ שֶׁל אָדָם מְעוֹרְבֶת עִם הַבְּרִיּוֹת (כְּתוּבוֹת טז--יז).

יֵשׁ מַחֲלֶקֶת חֲרִיפָה בֵּין בֵּית שְׁמַאי לְבֵית הַלֵּל, לְדַעַת בֵּית שְׁמַאי עַל הָאֱמֶת לְהִיּוֹת אֲבִסוּלוּטִית, וְאִם הַפְּלָה חֲגֵרֶת אוֹ סוּמָא, הָרִי זֶה שֶׁקֶר לוֹמַר עֲלֶיהָ שְׁהִיא נְאֻהַ וְחִסוּדָה, בֵּית הַלֵּל מְשִׁיבִים לְעַמְתָּם מֵהַפְּרָקִטִיקָה שֶׁל הַחַיִּים, אִם אָדָם לּוֹקַח מִקַּח רַע מֵהַשּׁוּק הָרִי שֶׁהַדְּבָר הַנִּכּוֹן לַעֲשׂוֹת הוּא לְשַׁבַּח אֶת הַמִּקַּח בְּעֵינָיו, וְלִכֵּן צָרִיךְ תָּמִיד לְהַלֵּל וּלְשַׁבַּח אֶת הַפְּלָה בְּעֵינֵי הַחֵתָן "כְּלָה נְאֻהַ וְחִסוּדָה", וְאִם זֶה הוּא הַדְּבָר הַנִּכּוֹן לַעֲשׂוֹת הָרִי שְׁזוֹ הִיא הָאֱמֶת. וְכָךְ אֲכֵן מְכַרְעִים חֲכָמִים הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה "לְעוֹלָם תְּהֵא דַעַתוֹ שֶׁל אָדָם מְעוֹרְבֶת עִם הַבְּרִיּוֹת", כְּאֲשֶׁר אָדָם מְעוֹרֵב עִם הַבְּרִיּוֹת הוּא מִבֵּין לְלָבוֹ, מִבֵּין אֶת רַגְשׁוֹתָיו וְיוֹדַע מָה צָרִיךְ לוֹמַר, וְאִיךְ צָרִיךְ לוֹמַר, כְּדֵי לְתַת לוֹ הַרְגָשָׁה טוֹבָה, גַּם אִם הַדְּבָרִים אֵינָם תָּמִיד אֱמֶת אֲבִסוּלוּטִית, כִּי זֹו הִיא הָאֱמֶת עַל פִּי תוֹרָתָנוּ הַקְּדוּשָׁה.

ספורים משלים ועובדות מהחפץ חיים משלבים בפרשת השבוע - פרשת ויצא

מצבה פשוטה

ישנם אנשים המבזבזים הרבה כסף בכדי להקים מצבה על קברות הוריהם. הם מזמינים אבני שיש יוקרתיים, מקשטים אותם בפרחים ובלטושים יפים, והם חושבים שבכך הם מקימים את משאלת לבם של הוריהם.

אלו הם אדם רואה את אביו או את אמו טובעים בים, או אם שרפה היתה פורצת בביתם, הוא היה עושה כל אשר לאל ידו להצילם. אותו הדבר כאן, כאשר ההורים זקוקים לכל כף הרבה זכויות על מנת להנצל מגיהנם, צריכים הבן או הבת לרכוש כמה שיותר מצוות של צדקה ומעשים טובים, ובזכויות אלו של הילדים, ינצלו ההורים מדינה הקשה של גיהנום.

לכן על הילדים להבין, שההורים רוצים שיקימו להם מצבה פשוטה, וביתרת הכסף יחזיקו תלמידי חכמים, יתמכו בישיבות ויעשו צדקה ומעשים טובים, זו תהיה הנחת רוח הגדולה ביותר לנשמה של הנפטר.

"מאה ספורים ומשלים מהחפץ חיים" – מתורגם מידיש ע"י הרב משה ליב הכהן הלבפשטט ©

"וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבש. ושבת בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלהים. והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך" (בראשית כח, כ-כב). רבי דוד קמחי "הרד"ק" מפרש: יהיה בית אלהים, שיצוה לבנו, כי ברשתם הארץ יעשו שם בית האלהים, ועוד נדר וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך, כלומר אתן מעשר מהרכוש ומהמקנה שתתן לי ואתנו לאנשים שיצטרכו מהיראי אלהים ועובדים אותו.